

11

EL MANIQUÍ D'ARGILA

Oh primera argila que emollà Prometeu, que poc favor li fas ! Amb quina escasa cura afaïcnà el cos humà ! En disposar traçudament els cossos, no reparà en l'esperit. El camí de l'enteniment era ~~un~~ el ^{que} primer de tot calia fressar.

=Elegies de Sext Properci. Llibre tercer.

=====
Cap. V.

POLINOMI

Ella ja estava, braços nus, al balcó. Jo vaig guaitar el nas per a rebre la carícia del sol de maig i vaig trobar-me al vértex de la seua mirada. Aquells ulls blaus no ferien mai, però neguitejaven. Em vore'm eixir al balcó ella estovà la personalitat i tot el carrer sentí l'aire que ell respirava. Uns minuts més tard ell aparegué al balcó.

Des dels nostres respectius fanals en fila illuminàvem el carrer, tot ple de sol. I en vore'ns ens posàrem a xiular, sincronitzant les idees.

- Ell.- Àrea del círculo, πr^2 . πr^2 , πr^2 , πr^2

Ella.- Aquella noche corrí
el mejor de los caminos
montado en potra de nácar
sin bridas y sin estribos...

Jo- Matemàtica i Poesia...Aquesta genteta acabarà omplint-se els llavis de besos. quin mal gust rebregar-se els alls de la boca :...

Ella s'estirava les mitges per damunt de les faldilles i ell se cenyia més el nuc de la corbata sense amollar el cigarret d'entre els dits. Jo vaig descordar-me tres vegades seguides els botons de la camisa i unes altres tres vegades els haguí d'abotonar.

Ell continuava xiulant πr^2 i ella repetia "y sin estribos", obrint les narius.

Jo.- Bon dia, Aureli.

Ell.- Bon dia, tu.

Jo.- Bon dia, donya Ignàsia.

Ella.- Bon dia tinga.

Jo vivia al 5, donya Ignàsia, al 7 i Aureli, al 3. Ell es preparava per a unes oposicions al Magisteri. Ella era mestressa. Jo sóc el mestre oficial. Ella era fina de carns, bruna de pell, ulls blavissos i cabellera dau-

rada: un cock_tail valencià de l'horta apitxada. Ell era clar de pell, cabell de llana, negre, aspre; tenia morta l'ànima, assecada, eixuta. Ella tenia l'ànima esponjosa de les virginitats irritades i caduques.

Ell.- Escolta, tu. Àrea del cícloc és πr^2 ?

Jo.- Sí. I $\pi = 3'1416...$

Ell.- Gràcies.

Ella.- Escolte, don Carles. De qui és allò de "sin bridas y sin estribos"?

Jo.- De Garcia Lorca.

Ella.- I serà de veres ?

Jo.- El què, donya Ignàsia ?

Ella.- El que eixe escriptor és gitano ?

Jo.- No ho sé.

Llavors va passar pel carrer el senyor Vicari. Retornava, segurament, de la carretera, de passejar un vermut de tabac al sol per fer ganys de dinar. En ser per sota dels nostres balcons es tragué del cap el solideu des- clipsant la petita lluna del crani. Ben descobert acaminà un grapat de passes.

Ella.- Passe-ho bé, senyor Vicari.

I el Vicari llambregà la mestressa.

Ell.- Escolta, tu. Com diu el binomi de Newton ?

Jo.- No ho recorde, Aureli. Els mestres vells no recordem les coses que no ensenyem en l'escola.

Ella.- Però vosté no és vell, don Carles.

Jo.- Gràcies, gràcies. Però ja tinc els meus 38.

Ell.- Per què voldran que els mestres aprengam coses que hem d'ensenyar ?

Jo.- Vés a saber, Aureli, per què ho voldran. Escolte, donya Ignàsia. ~~Wb~~

Vosté recorda com fa el binomi de Newton ?

Ella.- Sí, senyor. Fa:

Muy buenas tardes, aldea.
Yo soy tu hijo Juan, el nostálgico.
Vengo a ver como florece
la primavera en tus campos.

Jo.- Amic Aureli - vaig aconsellar- ; convindria que vos posàreu d'acord, els dos. A tu te manca poesia . No és possible comprendre les matemàtiques si abans no s'és xop de vida. Companyera donya Ignàsia - continuí - vos convindria frenar la imaginació...

Ella.- Cuando venga el mediodia
habrá paz...entre los pinos,
cantará un pájaro,,,y todo
será mudo y amarillo.

Jo.- I frenar la vèrbola. L'amor en les paraules és una realitat falsificada. Mireu una mica, també, l'àlgebra. $f(x,y,z) = 0$. Vos he dit una equació. Que això és difícil ? Si és un poema clàssic, ja ! És més difícil esbrinar un càlcul literari de J.V.-Foix el pastisser poeta, és a dir, el dos vegades poeta.

Ella.- Tot això és cerebralisme.

Jo.- Com les equacions. I què r

Ella.- A mi done'm passió cordial.

Jo.- I per a què volia el cervell?

Ella.- I vosté per a què volia el cor ?

Jo.- Per a estimar. I el cervell per a triar l'estimada.

Ella.- I ja la té triada r

Jo.- Certament: el meu fadrinatge s'allarga massa. Però escolte, donya Ignàsia ¿ per a què volia el cor i la passió si no estima a ningú ?

Ella.- Ai, amic; volia vosté confessar-me ara en punt del migdia ?

Jo.- No, no, donya Ignàsia. I tu, Aureli, què dius de tot açò :

Ell.- ...No res. Jo no dic res. Saps en què pensava ?

Jo.- En quina cosa ?

Ella.- Sí, sí; que diga el senyor estudiant allò que el preocupa.

Ell.- Doncs...en què donya Ignàsia té els ulls més clars avui que mai. Si mai no saps si esguarda cap a dins o cap a fora, avui els ulls se li han posat al clotet del mentó.

Vàrem riure els tres. Aureli sabia copsar la líbido de la nostra companyera.

I tocaren les dotze. I abans de retirar-nos a dinar acordàrem refer

7.
el polinomi aquella mateixa vesprada de maig a l'ombra de l'om de la Font del Bassi. Cadascú procuraria aportar solucions a la qüestió matemàtico-amorosa següent:

$$(a, b, c) \text{ cor} = \dots$$

Açò és: Ella, ell, jo, elevats a una mateixa potència amoroso-passional.

Minuts després, mentre jo menjava sentia el taconejar de donya Ignàsia a l'altre costat de la paret. Ballava un zapateado, alçant els braços cap al trespol, segurament per fer vibrar la carn de les seues sines escasses. Descordava el manoll de nervis i mostrava la imatge d'un espill les seues dents blanques i espesses de lleba que mossega una cuixa de bé.

A l'altre costat de casa s'oïa els colps tous dels llibres que són rebotats en fúria contra les parets. L'estudiant protestava de les matemàtiques, de les oposicions, del sol que dormia estirat al carrer, de l'abstinència cordial... Els llibres s'esclafaven contra el pany de la meua habitació... Potser perquè jo vivia entre ell i ella.

BINOMI

En tancar-se el diàleg, jo vaig restar fora del parèntesi. Ella i ell, elevats a la potència "amor". Jo m'ho contemplava tot des d'un marge proper. Ells estaven una mica més enllà dins l'ombra de l'om. Ell seia sobre el pedàs quadrat dels pantalons envellits i ella, estirada bocaterrosa, mossegava les matgaridoies acabades d'esclatar. Ell tenia el cor encogit, els ulls posats en ~~elwustwawwllw~~ la sina d'ella, entreoberta i esclafada contra l'herba del prat. Els dits refilaven, inconscientment, l'escasa guia bruna del bigotet antiquat i esquerp. Donya Ignàsia tenia les cames al sol, fora, naturalment, del disc estrellat de l'ombra de l'arbre cosit de teranyines. Les soles de les sabates contra el cel, bellugava els tacons en joc de circ i el baló solar saltava d'una sabata a l'altra en fantasia d'aquilibris. Relluïa la seda de les mitges i des del meu punt de mira podia contemplar amb gran plaer les seues camalligues d'un morat

clerical que me prenia el cor.

Brunzí el metall d'una moscarda verda.

Ell.- Doncs jo no soanie mai.

Ella.- No m'estranye. Vosté ^{te} el cap cimentat de fórmules llibresques. Quan jo em preparava per a opositar, vaig saber lliurar-me del malefici saturant-me de pseudoliteratura. No sabia explicar el per què, però la veritat, és que aquelles novelletes d'un erotisme exacerbant mantingueren l'equanimitat del meu esperit.

Jo.- He vist pullular círcols i més círcols d'oli en el plat de les sopes. Amb una pua de la forquilla he sumat ^{uns} discos amb els altres i a la fi tota la superfície del líquid era quasi bé una taca al bell mig de la qual la meua imatge era petita ^{tant} com el ^{meu} apetit era gran.

Ella.- Jo he somniat que vivia dins la baldufa de la lluna. Uns sàtirs em llançaven sagetes de foc i el meu goig era era que totes vingueren a claver-se al meu cos.

Ell.- Vosté està endiablada.

Ella.- Els estudis emferen sonàmbula. Una nit em llancí del llit i aní amb el cànter sota el braç ^{ala} font de la cantonada. La fredor de l'aigua em despertà i aleshores m'adoní que anava despullada. En retornar a casa tots els gats del poble des de les ~~teulades~~ teulades de les cases em llançaven pedretes de desigs.

Ella.- Vosté hauria de casar-se.

Ella.- A mi no m'estima ningú.

Ell.- No diga això, donya Ignàsia. El senyor Secretari bé que se la mira.

Ella.- El senyor Secretari està bixc.

Ell.- Vosté ja sap quines són les persones del poble que l'estimen.

Ella. Qui, el senyor Mestre?

Ell. No.

Ella.- Qui r

Ell.- Vosté ja ho podria saber.

Ella.- És vosté, Aureli, qui me voldria de bo de veres.

Ell.- Sí, jo. Jo sóc qui la vullc, a vosté.

Donya Ignàsia, ígnea, brasa de foc, girà el cap per vore si jo escoltava. Allavors jo m'estava fumant un cigarret i m'entretenia en fer eixir el fum del doble funeral del nas. Ella amb l'esguard inquiria el meu pensament i jo em transformí en un transatlàntic posant la brasa del cigar dins la boca. Bufava el fum gris, i caragolat. Jo tenia el cor anegantse i de la nau no eixia altra cosa per sobre la superfície de la meua personalitat si nó la punta ~~de~~ mullada del cigarret. Els braços se me movien i eren les pales d'unes hèlixs inútils.

Ella féu un gest d'ira i digué baixet, baixet, a l'Aureli.

- Aquesta nit t'espera a les dotze. Tindrè la porta entreoberta.

Ell es quedà construïnt un arc iris amb la pell de les galtes mentre la nau del meu esperit restava sota les ones de la tranquil·litat. S'acabà el fum. En vaig estirar damunt l'herbei i els ulls tancats veier^{en} com es disolia l'ànima de l'estudiant en els colors de la faç. Un àngel vestit amb un camisó de fil exornat amb quincalleria me portava entre peixos de ~~peix~~ boca florida, a un port de salvació.

Jo.- Això va bé, pensí. Aquesta xicota ja no tornarà més a fer sonambulismes pel carrer. Per a buscar un pitxer d'aigua ja no li caldrà llevar-se, perquè li'l portarà l'estimat al capsal del llit. Això ja és una cosa enraonada. Hurra l'Amor !!

...

A l'hora de sopar donya Ignàsia passà a ma casa en última petició. Em deixà damunt de la taula un llibre.

I fugí més que no baixà les escales.

El llibre contenia un full plegat. Era una lletra que deia així:

'Ell m'ha dit que vindrà a casa a les dotze, com vosté ja sap. Caldria impedir això a totes passades. Vinga vosté a les onze.'

Jo aquella nit em comportí com un home: aní a jugar al tresillo a casa del senyor Vicari. En retornar, a les dues de la matinada, la porta

del 7 era tancada i barrada i estava entreoberta la porta del 3.

Constatació: Tots els gats del poble s'havien congregat a la teulada de donya Ignàsia per deixar caure pedretes de desig al balcó solitari.

ELL X ELLA = INFANT

Fa dos dies que no es veu la cara rodona, inflada del sol: un globus tebi de gas de xiquets. Fa dos dies i potser aquesta vesprada ja li podem vore el nas tot amoratat de fred. El brançam dels arbres encara manté algun borrhall de neu decorativa i en les clapes de terra negra per l'eixerri, i mullada de fresc per les volves fuses, es mantenen verdes unes tiges de blat que granarà al juny.

Ara tenim la visita de la puput ^{vin} riguda dels boscs nevats i que baixa per mostrar-nos la dotzena i mitja de plomes colorades del seu cap en festa. L'aigua de la font acabada de fondres entre les roques es congela de nou al bassi en canellons vidriosos, canyamels translúciads sense dolçor. El cel esmerilat i illuminat per sobreguarda entre els braços blancs una altra tongada de neu per a demostrar que no tota València fa versos xuplant suc de taronja.

Ara pugem des de la mar els àngels de la boira, ales obertes, i escapen muntanyes, emmantellen arbredes i garrigues i ofeguen poblets. Però a mitja tarda tots els funerals comencen a moure llurs sospirs i s'infla la boira de fum i desapareix a poc a poc amb els ulls coents per no haver resistit el buf olorós dels romers i de les argilagues. En tota cuina bull l'olla del sopar farcida de pataques i cols i llenques de cansalada fresca de tres setmanes. Amb la fosca fa presència la tramontaneta i els carrers es desagombolen les benes humides; i més altes que el fus de la lluna s'obrin els milers d'ulls estrellats de la nit que destil·len llàgrimes de fred.

La veu del sereno estarà enquatada de vi novell i l' "Ave Maria Puríssima" tindrà un dring de bronze fullat, però sota els llençols i les mantes morellanes del llit, el caliu es feminitza i acaricia com la mirada ardent de la promesa que espera amb ànsia el dia de bodes.

L'endemà la llum del sol rebota en la neu i fa mal als ulls. Els torrodans, aquestes aus que habiten totes les teules, fan mil revolades per a menjar; però al migdia es riuran del fred esplugant-se amb el bec vora els ràfels que gotegen.

La llar està encesa. Cluix la llenya. L'àvia fa mitja o apedaça uns peücs. La mare pela patates, renta cols i llenca cansalada. Els infants despenen la bossa del clau de la guitarra i amb un càntic gelat al nas marxen a l'escola triomfadors per aquell parell de prunyons que els maduren a les orelles.

Els carrers encara fan bonic. La neu no està trepitjada. Hi ha una passera al bell mig del carrer com un caminet que porta a la cova de Betlem. Les cases estan plenes del baf de les bèsties de corral. Tots els cristalls estan dormits de suor i en despertar ploren llàgrimes en zig-zag. Al mig d'una plaça de balcons de fusta i ràfels del set-cents uns xics es barallen plens de joia amb projectils de neu que s'esclafen amb sorolls de somni.

Fa un fred que pela. L'airet és una fulla d'afaitar. Tots els fumerals desatornillen un fum que fa olor de botifarra. Entre el cel i la terra es passeja el llautó del sol. Entre el sol i la terra hi ha el vol pausat d'un corb que carraspeja en direcció al sud. En la terra, el pas de fusta d'uns esclops...

...

Quan ixo de casa em trobe el metge que surt de casa donya Ignàsia.

Jo.- Com ha anat ?

Metge.- Com una perfecta bagassa. Té una criatura que no se la mereix.

Jo.- I ell ?

Metge.- Qui, l'Aureli ? Se'l menja abesades.

Jo.- No l'han convençuda encara ?

Metge.- Ja està llesta. Es casarà per a què el fill tinga un nom.

Jo.- Aquestes ànimes fortes solen acabar així: llançant-ho tot per les finestres del sentiment.

Metge.- Quin remei els queda, si no ? Pobra donya Ignàsia !

Jo.- Bah ! En tot cas, pobra argile la de donya Ignàsia !

Metge.- Diu que se vol criar el fill ella mateixa.

Jo.- Com que és una cosa ben feta, ja voreu com el poble li protesta.

Metge.- El poble ho faria mal fet.

Jo.- Doncs al temps.

El doctor seguí carrer amunt. Jo, carrer avall. Els dos calcigàvem el caminet de ~~neu~~ neu que ens portaria a la cova de Betlem.

ANÀLISI DEL ZERO

L'auto anava carretera avall deixant un rastre d'angúnia. Dins del cotxe anàvem donya Ignàsia, Ramonet i jo, fugint del poble que acaçava a pedra seca la seua mestressa.

Donya Ignàsia fugia amb la inflor làctea als pits. Ramonet, amb un innocentet somriís als llavis i jo, amb un "no sé què fer" a la bolxaca.

- Aquest xiquet hauria de ser de vosté.

Jo.- meu ?

Ella.- Clar. Ens haguera convingut als tres. I al poble. El poble no s'hauria indignat de tindre una Mestressa fadrina que dona un fill al món. A mi perquè al tres mesos d'embaràs m'haguera casat amb vosté. I a vosté li convenia perquè entre els dos tindríem un sou de sis mil pessetes.

Jo.- Tot això és veritat. Si m'ho haguera dit ! Jo que sóc encara fadrí per què he pensat fer un negoci del matrimoni no he vist el negoci mariant-me amb vosté. Així vosté no vol encara x l'Aureli ?

Ella.- Jo, no.

Jo.- No obstant es casarà amb ell.

Ella.- Cert. Quin remei em queda ? Si no ho faig perdré la carrera i on vaig amb aquest Ramonet pel món si no em vol ni la família ? Amb l'Aureli puc ser la mestressa d'un altre poble.

Jo.- On no intentaran linxar-la com aací dalt.

Ella.- Potser també.

Jo.- I això ?

Ella.- És que jo no m'estime gens l'Aureli.

Vaig mirar donya Ignàsia de reüll. Ara donava de mamar al fill altra volta. Quina dona! Estava amagrida. Solament les sines se li destacaven del perfil. El nas li clarejava i el pèl moixí del llavi se li estirava avall amargament. Estava desfeta. L'ànima la tenia clavada en creu en la fusta de les clavícules marcades. Els ulls eren plans i es mirava el fill com si fóra una nina de cartó que els Reis li hagueren deixat dins d'una sabata vella i arraconada.

Anàvem en l'auto cara a la ciutat, però ella encara era dins la baldufa de la lluna del poble.

Ella.- Yo pensaba que a la vuelta del sendero de la hermita, me iba a encontrar una tarde rosa, a la Virgen Maria... maría, verdad que es triste cir la alondra matutina sin que una boca de flor nos bese "los buenos días" ?

Jo.- Quin senderi de dona ! Quasi la maten fa ^{un} quart i mig ! En què pensa ?

L'auto s'afuava. Passàvem, ràpids, els arbres del camí. Darrere del cotxe s'inflava una núvola de pols que l'aire penjava en les fulles de llanqa de les oliveres. De sobte donya Ignàsia s'arrancà el fill de la navel·la. M'esguardà i somrigué.

Ella.- Jo no estime gens l'Aureli.

Jo.- Potser és aviat. Vés a saber si després del segon fill...

Ella.- És que em fa nosa el fill ! Per a què vull jo aquesta criatura ?

Els ulls li feien llumenetes. Tenia la sina al descobert i el mugró mullat signava tremolós els accidents de la carretera.

Ella.- Me sobra el fill !

Un altre rampell la va comprendre, abandonà el fill sota el seient i s'assegué als meus genolls omplint-me de basades la boca.

Ella.- Jo no vull a ningú. Només a tu. Només a tu.

Quina dona ! Vaig desfer-me, primer, d'una cama, tota ossos. Es desenganxà del cos i com que tenia totes les aparences d'un anunci d'escaparatè la llençí a la carretera. Després, un braç que seguí per l'aire la trajectòria de la cama de fusta. I un braç d'ortopèdia, que me feia fàstic tindre'l al coll enrollat com una bufanda. I ara són una mà groga, de cera, d'ungles polides, la que anà a la cuneta... I l'altre braç, desmanegat, fred, ort i llefiscós... I l'altra cuixa, fofa, desinflada, desfarcida d'ossos i d'estopa... Però els seus llavis seguien xuplant-me l'orella i depositant paraules tèbies ~~noies~~ a tots els racons auriculars. Quina dona ! Li arranquí les boles dels ulls que saltaren al sol del camp i que es quedaren enganxades als fils del telèfon com dues notes musicals... Ara ja he pogut descosir-me del costat el seu ventre flàccid... I ara ja és la seua cara coronada per la rossa cabellera donant voltes entre la terra i el cel blau.

Diantre de dona !

No m'havia ~~costat tant de desfer-me~~ mai costat ~~tant~~ una tal constància per a desfer-me d'una desvergonyida que oferix, satànica, una illusió inadmissible. Semblava que amb un "no" hauria d'haver prou; però ha estat precis destroçar-la i anar-la eliminant per la finestreta cap a la pols de la vida.

L'auto segueix, rabent, la seua fletxa de gasolina. Vindrà un segon que s'aturarà i el xofer demanarà per la viatgera. No sabré què respondre i em denunciarà la presència d'aquesta parella de pits mullats de llet que botegen als meus peus. I si me desfera d'ells ? A fora ! Els llace ! A fora, també ! I les dues esponges van a beure el sol i el vent.

Ah ! Ja sóc sol. Ara vindrà una taverna i em faré un vas d'absenta

per tal que em pessigue la gola. I això em distraurà de l'obsessió de la dona que volia capturar-me.

Quin respir ! Ara viatge ja sot solet. Ni em preocupa la no existència de donya Ignàsia. Ha mort per a mi. No em martiritzarà mai més. Ni sentiré per Aureli aquella punta de gelosia que m'obligava a fer el desmenjat davant dels amors que els dos practicaven a les meues espatlles. No sé com no he caigut entre els braços asfixiants d'eixa dona. Si ha estat per "punt-d'honor" me n'alegre. Ara ja està. Ja està ! És a dir, que la tinc ben tancada i ben barrada al calaix de l'oblit. Solament pot ocórrer una cosa desagradable: que el seu corpus espars el repleguen les formigues i que, reunida donya Ignàsia renaix^{ca}~~era~~ com una deesa antiga. Nou carabus sagrat !

Ella.- El camino era de cro,
el sol ardía en el álamo,
en un rosal, en el agua,
reía un errante pájaro...

Jo.- Què vol dir eixa veu ? És realment de donya Ignàsia ?

Vaig girar la mirada al racó on ella havia estat amamentat el fill. Hi era ella ! No cap illusió. Era ella, recitadora constant de Juan Ramón Jiménez; eren els ulls blaus que mai no sabies si miraven cap a dins o cap a fora. Ella. Carn i ossos. Ella amb el seu desig... Ella que em somreia...

Ella.- Estàs malalt ?

Si fóra una visió no podria palpar-li les cuixes per cerciorar-me si és al meu costat...

Ella.- Jo no m'estime gens l'Aureli.

Si ella fóra un esperit no podria agafar-li els braços que estrenye per saber si estic o no al seu costat...

Ella.- Jo només he vullgut un home. I no m'ha correspost fins ara. Veritat que ja me vols ?

Si aquesta escena fóra un somni ella no se m'arrimaria tant i no posaria una cama damunt de la meua cama... Ni em faria besades de núvis en

viatge de noces... El que més m'extranya és que tot això em plau i fins que comence a veure la felicitat.

Ella.- Em voldràs molt ?

Jo.- Sí.

Ella.- Sempre ?

Jo.- Sempre.

Ella.- Viurem junts, veritat ?

Jo.- Ens faria nosa el teu fill.

Ella.- L'abandonaré, doncs.

Jo.- On ?

Ella.- Quan arribem a València el deixaré al torn de l'hospital.

Jo.- Això seria quasi un assassinat.

Ella.- i bé. Te tindrà a tu. És l'únic que necessite per a viure.

*** Els ulls li feien llumenets. M'agafà les mans i m'omplí de besades les galtes, les orelles, el front...

Ella.- Te vullc, te vullc, te vullc...

Quina complaença per a mi, les seues paraules i les seues accions !

El plor de Ramonet vingué a posar-nos el seny que ens faltava. Ramonet estirava les canes, doblegava els bolquers, demanava el pit alletador amb els cabdells de rosa de les seues manetes. Posà seny i vaig comprendre que "allò" que féiem no eren sinó disbarats i accions deshonestes.

Jo.- Pren el fill desseguida ! - diguí malhumorat.

Tot havia estat un rampell fugaciíssim. S'apartà de mi. Prengué el fill. Me mirà llagrimosa, submissa, posant en el blau dels ulls unes gotes de súplica. I digué encara:

Ella.- Me vols ?

No em vaig saber prendre la pregunta com a una falta. Infelicitat de dona !

Jo.- Tinga enteniment, donya Ignàsia.

Em vaig posar a fumar desesperadament. Ella em posà una mà al muscle. Era per inconsciència o per desvergonya ?

Jo.- Ai, carnassa, carnassa, que no has fw fressat mai els canins de l'enteniment !!

PI ERRE DOB

En ser a Castelló vullgué que l'acompanyara a València i que la presentara a la família perquè temia una escena dramàtica excessivament violenta.

Ella.- Vosté m'ha salvat de les serpes del poble. (Tornava a parlar-me "de vosté" per aquell doll d'inconsciència que la dominava). Ara vulle que me salve de les rodes del tren. Grega'm que me mataria si el suïcidi no comportara l'espectacle. Hauria d'eixir als diaris i això no m'agrada; però, no estic segura de poder-me contindre. I si morira cara al cel de fam i cantant l'amor com fa la cigala ?

Jo no la vaig creure. que ventilara ella sola amb la seua família el problema del seu fill.

Jo.- Adéu, donya Ignàsia. Tinga enteniment.

Ens separàrem a la porta de l'estació. Ella anà carrer enllà, carrers endins, entre la maleta petita i el fill que plorava.

...

Prenc seient a la porta d'un café per tal de fer el meu pecat de cervesa. Tinc al davant el cel obert de la vesprada entre les fileres de cases d'un ample carrer. Bec cervesa. Un, dos, tres vasos d'un líquid amarg com un mal pensament. Cada vas té un color: és que m'estic bevent la tarde. Tres, quatre, cinc vasos... Una, dues, tres hores que van escolant-se...

Han encés els llums elèctrics dels carrers i dels comerços. Entre ells se filtra la gent que camina, la claror del dia que mor i els clàxons

dels cotxes. Rebota el níquel contra les parets de ciment armat i a cada brassillada de l'urbà que cura de la circulació s'obri al cel un ull esquerdat.

Sobre l'asfalt s'estiren els feixos de llums que s'entrecreuen, i les cames dels passavolants ~~se~~ trenquen i ~~se~~ perden llurs siluetes. Les mitges femenines s'amoraten i dels escots salta a l'aire el plasma esperitista que s'enganxa als ulls dels homes. Hi ha un joc d'ulls eixits de les òrbites. Quan la gent s'aplega al cantó i la deté el guant blanc de l'urbà, les bales de tots els ulls colpegen la testa del guàrdia que se sap el centre de l'interés de totes les voravies. Creixen els braços de l'urbà. Creix la seua mà blanca, inflada de tant beneir el món. S'allarga el braç i els dits prenen un grup de vianants i els transporta, tot corredisses i somris, a ~~la~~ l'altre pany de paret. Aleshores resollen els autos aturats, criden hures els clàxons i l'arteria ciutadana torna a omplir-se de perfum de gasolina. Passa untraavia amb el banderí del timbre discordat. Davant del meu nas s'encenen, roges d'alegria, unes lletres que apague amb la mirada. Tot el ~~se~~ carrer fa olor de begudes exòtiques barrejades amb crixata de xufes i vi de Pedralva.

La ciutat té color d'horta i gust de província. Passen els xopetins i les faixes negres amb taques de tomata madura i verd vegetal. De la mar arriba un ventet fresc i humit, carregat de veles i de sal. Els estudiants passegen i despenen dels llavis frasses i galanies disfressades de castellà. Els obrers conversen sobre esports. Les dames xuplen bombons de café amb llet. Les filles dels barris extrems que ixen del treball porten a la punta del nas la floreta del retrat del promés. I els burgesos arrosseguen per terra els brins dels negocis. En un taxi feixat de groc vénen dues senyoretetes d'aquelles que desapareixen sota la llum hètica de les habitacions de dormir.

Ja s'ha tornat a tancar la circulació. L'urbà, mut, ordena, clama aturs i crida moviments d'avançada. Els pantalons se li han encartonat i ell, tot d'una peça, signa els punts cardinals caragolat a l'asfalt. Em se gelen les

puntes dels dits i m'he de posar els guants que dormien en l'escalforeta d'un racó del gavany. I bec un altre doble de cervesa, amb guants. No mai se m'havia acudit tal cosa. De tal manera m'és grata la novetat que podria assegurar que aquest qui pren ara cervesa és un home de pell de café i no jo... El cel ara és bru. Una tallada de lluna fa equilibris sobre la cúpula d'una casa. Trobe que manca a les meues vores el foc de la llar del poblet. Aquest febrer guarnit de miols de gat en la pau muntanyola és substituït ací a la ciutat pel grinyolar dels tramvies que no em deixen mai dormir a plaer. Vés; ara l'urbà s'ha clavat de mans a terra i ordena amb moviments de cames en l'aire. Està ben cansat, l'home, i ha pres una posició més còmoda. Eixos guants bé que el podran aguantar. En un moment d'atur es trau a mossos de la mànega una bandereta blanca i la penja uns segons al nas. Si l'urbà haguera estornudat aleshores fóra possible que rebera una ovació ensordidora de motors. Però tots els presents hem fruit la fina fa-
cècia urbana.

El món comença a fer follies. Mira que tots els passavolants em saluden graciosos i amablement i tots els motors fan marxa enrere quan arriben davant de mi. La llenca de la lluna ha baixat a la terra i es passeja per la calçada replegant anuncis de cinema. No ho havia vist mai i no comprenc com puga fer això la lluna. Oïx clarament la sirena d'un transatlàntic que surt del port i això que, si no he oblidat la geografia urbana, sóc al centre de la ciutat. Què fa ara el guàrdia que tenia podres per a aturar tota una humanitat? Fa una dansa! S'acosta el moment d'abandonar la feina i de córrer a casa. Mireu com es desentumix les cames fent unes passadetes de jazz i uns repics de sabata estilitzats...

Ella.- què fas ací ?

Jo.- Vosté !

Ella.- Jo sóc, sí. M'han despatxat de casa... Ja veus... No volen saber res de mi...L

Donya Ignàsia s'havia repenjat al muscle amorosament. Jo era la seua ancla. Venia sola, amargada, a l'aire la creu de les clavícules, a punt d'es-

clatar els pits, més plans que mai els ulls, Quina desolació tota ella !

Jo.- Sente's. ~~Be~~ Beurem cervesa. Crec que estic marejat, donya Ignàsia.

Ella.- Te trobe desenganxat, Carles. Qui ~~tu~~ t'ha fet companyia ? Has begut tu tot sol tots aquests gots de cervesa ? Pres un tonall, Carles. Jo pensava que no bevies!

Jo.- Sente's. Beurem. Quan baixo a ciutat no deixo mai de fer el meu pecat. És un pecat de cervesa, clar... És així com puc resistir aquest marejol que hi ha als carrers. Però no fas mai cap altre pecat més, conste, ~~enc~~ encara que alguna vegada em vegem pels carrerons on hi ha baf de vida.

Ella.- M'han expulsat de casa.

Jo.- Vosté hauria d'haver ~~no~~ esperat, això.

Ella.- I no preguntes pel meu fill ?

Jo.- No m'interessa ara el ~~seu~~ Ramonet.

Ella.- Ja no el tinc.

Jo.- No?

Ella.- No. L'he deixat al torn de l'Hospital.

Jo.- I es creu vosté que així ja no és mare ?

Ella.- Al menys ja no em se coneix tant. Per altra part, el fill des-
torbava el nostre pervindre.

Jo.- Quin pervindre?

Ella.- El nostre. El teu i el meu.

Jo.- Però el meu pervindre no és el ~~seu~~. No faltava més!

Ella.- He abandonat el fill per tu. Te buscava i t'he trobat. Mig bor-
raret, però t'he trobat. Anem. Me fas falta i te tinc. Estic de sort. Anem !

Jo.- Calle. Bege cervesa. Li aclarirà les idees.

Ella.- Aconsella'm. Què et pareix si ara em penjava d'un farol ?

Vaig mirar l'amiga i vaig somriure. Ai, donya Ignàsia! Sí que sabria
vosté fer de mala dona ? Abandone tals cabòries . Quin misteri li fa veure
la glòria en la vida de la vida ? Bah ! Deixe'm-ho córrer, això de penjar-
se a cap farol del carrer. Torne vosté a l'Hospital a pel fill, amamante'l,
ploure llargues estones la desgràcia de tindre unes glàndules que no són

bones per a la seua ànima i descarregue el cor. Per viure es necessita alguna cosa més que no ~~w~~ la carn.

Ella.- No t'apiades de mi ?

Jo.- No.Jo no tinc males pietats.

Ella.- Per què ?

Jo.- Perquè... Vol beure ? No ? Vol menjar ? Toque. Si té fam,menjarà. Soparem. I se gitarà en l'hotel on jo vaig a dormir. Tindrem una habitació per als dos.Però vosté dormirà sola. No som rics els mestres per a malgastar. mentre vosté dorga jo me n'aniré al port a vore com baralluga la lluna sobre l'aigua. Vosté descansarà del viatge i de l'esplai d'aquest matí. Però no em parle d'amor. No vullc saber res de les dones.La dona, puf i,és sempre una pécora. Jo seré fadrí anys i panys. Vosté està tocada del bolet i té el mal de l'amor caragolat als renyons. Però veritat que no vol beure ? Doncs conforme ~~que~~ que està perdudeta. Fadrina o casada,virgosa o no,si té al moll dels ossos el virus de l'amor,està perduda.Contra els somnis de la carn hi ha una medicina ,la que vosté ha rebujat sempre. Les matemàtiques ! Cosa provada . Són les deixuelines mentals. Càlcul matemàtic ! Recorda vosté aquella fórmula de la longitud de la circumferència ? Doncs ella l'haguera salvat en l'hora oportuna. ^{que} vol dir intentar la perdició abans no shan comptat les estreles del cel ?

Ella.- No parles més. Estàs marejat.No begues més cervesa. Anem a sopar. I no m'abandones. Jo te vullc molt. Serem feliços. Ningú no mana de nosaltres. Ara començaré a viure...

Jo.- Deixe's,donya Ignàsia,de bojades. La circumferència és 3'1416 vegades més gran que el diàmetre. El diàmetre és doble que el radi. quin és el seu radi,donya Ignàsia ? Quina és la seua missió en aquest món? És dona i mestressa; doncs eleve al quadrat la seua missió, supere's, i cree¹⁵ la seua circumferència. Abarque,tanque,unixca els caps de la seua harmònica línia de conducta ... Estic borratxet ? Vosté creu que estic marejat ?

Toque. Anem. Aice's. Escara està a temps de refer la seua vida.. Au,dona !

En aixecar-nos va caure a terra la tauleta de marbre artificial que

aguantava els vasos buids amb estrèpit de cristalls trencats. Com va somriure el cambrer en cobrar amb creixences la trencadissa ! Ens posàrem en marxa. Ella anava davant replegant anuncis de cinema, blanca, llencada, mossegada, traient-se de l'escot els plasma dels espiritistes per a enganxar-ne els ulls al seu desig turbulent.

Jo.- Escolte, donya Ignàsia del diable, ¿s'atreveria a passejar per aquests carrers amb el vestit de la Lluna ?

Ella va somriure afalagada. Jo me vaig engolir un plor.

CUBICACIÓ ESPIRITUAL

Ella.- No pots dormir ?

Jo.- NO.

Ella.- Vine ací. Al llit sí que dormiràs.

Jo.- No dormiré si no és en aquesta butaca, si puc.

Ella.- Dormiràs al llit en companyia meua.

Jo.- No.

Ella.- Per què ?

Jo.- Ja ho he dit. No bec més que cervesa.

Ella.- Però tu eres fadrí.

Jo.- Com tu.

Ella.- Per això...

Jo.- Doncs per això.

Ella estava asseguda damunt del llit i jo, d'espatlles a ella, cara a la paret. El diantre de la finestra de l'espill reflectia el llit i jo en girar una mica els ulls podia veure l'aniga. Dins de l'espill d'aigües brutes i enguatat de penombra la seua pell de dona bruna era d'un negre d'oliva grassosa i fada.

Ella.- A quina hora has vingut ?

Jo.- A les 5.

Ella.- I què feies per aquí ?

Jo.- He anat al port a què el far em fera l'ullet.

Ella.- No més que el far ? I alguna dona.

Jo.- Bah, les dones ! Tu et creus que serviu per a cosa bona, les dones. Tu has vist mai cap cosa més inútil que una dona ? Un producte manufacturat sou, les dones. Un noble ! El noble es ^{fabrica,} es compra, es fa ús d'ell, es ~~de~~ deixa, s'abandona, es ven, es presta, es llança, s'oblida... Això són les dones: un noble. Ja estic fart de veure que vols que et faça un elogi de les dones, un elogi a la teua persona. Vols que faça cas de tu. 'Que te vullga', dius. I què seria voler-te ? Possedir-te i encanallar-te. Posar fem al teu femer. Si parles així, contra la meua voluntat, és per entendre'ns. Ja ho saps ! Voler-te fóra envilir-te. Ajudar a que et pergueres. No tenies fam ? T'he donat a menjar. No tenies fred ? T'he donat el meu gavany. No tenies son, cansament ? T'he donat el meu llit. Si tens fam i set de depravació procura't un altre home, qui tinga cor per a depravar-te. Jo, no ho faré mai. Ho saps ? No mai !

I ella sonreia esperant que em passara el malhumor. No havia dormit gens esperant la meua tornada. Deixà les emocions i el rendiment ben plegat sota els matalaps i m'esperà enceses les ninetes dels ulls i la brasa del cor tot atiant en la imaginació el foc lúbric del cervell.

Ella.- Vine...no em faces patir...

Jo.- Bagassa ! No et diu res l'amant que ^{s'}ha quedat al poble, encauat com un conill dins de casa mentre fugies per salvar la pell ? No et diu res el fill que has abandonat al torn de l'Hospital ? No et diu res el meu sacrifici d'eixir de la pau del poblet per causa teua, per salvar-te, per aconsellar-te, per guiar-te en aquesta nova vida que has triat, que has provocat ?

Ella.- Deixa't de moralitats, xe. Tu eres el meu present. Demà, si ix el sol, ja voré de fer alguna de les coses que em digues. Ara eres tu per

a mi. Eres una il·lusió. Si allargara el braç podria prendre't.

Jo.- Prova !

Ella.- No ho he fet encara per què sé que obeiràs les meues paraules. Sóc el foc de la Vida. Sóc el Desig. Sóc el Turment. Tu vindràs a mi i em suplicaràs. Eres home. Fadrí o casat, vell o jove, l'home farà sempre el que voldrà la dona.

Jo.- Eres només la Tentació. Dins de la fredor d'aquesta ^{habitació} ~~quarto~~ d'Hotel sé que on estàs tu hi ha tebior de pell, foc cordial, flama de desig. I si jo vullc el glaç qui podrà arrancar-me de la butaca ? A tu et posseïx el ludibri i a mi, la voluntat.

Ella.- La trencaré.

Jo.- No podràs.

Ella.- Venceré.

Jo.- No podràs.

Ella.- La doblegaré.

Jo.- No podràs.

Ella.- Aniré a tu. El contacte del meu cos et farà tornar a la realitat. Has begut massa aquesta vesprada...

Grinyolava el llit en súplica. Quina tremolor a les meues cuixes ! Fred o odi, tant se valia. Tremolava de defalliment i per dissimular guaití a la finestra de l'espill. Déu ! Ella que avançava descorrent les clars matinals, desagombolant les boires del meu enteniment. La pell se li havia daurat al foc de la passió. Els ulls plans, aquosos, una gota de mar, xuplaven la meua imatge aplanada sobre el mirall. Avançava i jo, mancat de forces, vaig acotar el cap, clucs els ulls unides fortament les mandíbules per a què no ixqueren de la boca les paraules afectuoses, ni les paraules de rebuig.

I vaig sentir a la nuca un clau de foc. Era una ferida que ella en venjança m'havia fet ? Era la brasa dels seus llavis que tentava la medulla espinal ? Oh, quin plaer ! Els sentits se me descongelaven, se m'espontjava l'ànima, se me marcava la voluntat... Vaig comprendre que podria

lluita

claudicar, que fàcilment podria acceptar el ser vençut en aquella de l'amor propi. L'amor propi ! I no fóra un defecte ~~de~~ espiritual voler lluitar contra la força natural de la carn enarborant el banderí de l'amor propi ? Certament: no és una virtut moral el cultiu de l'amor propi. Fóra un mal escut per a escudar un altre mal escut.

Ella.- Et vullc - digué baixet, baixet, respirant les paraules a cau d'orella - . I allavores, comèdia no mai assajada, màgia sense tramaia, misteri de l'instint només, passaren per damunt dels meus muscles les palmes lasses dels seus braços.

Ella.- Et desitge - digué encara -. Doblegà lentament la testa; la seua boca buscà la meua boca. I me besà.

Fón una trallada.

Jo.- Això, no mai ! No mai !

quin somris d'esperança se li va posar entre celles ! Quines colomes d'alegria se li aturaren als llavis ! Quines cançons li colpejaven els malucs !

Jo estava dret, irat, davant d'ella, cara a ella, front a ella, contra ella !!

I donya Ignàsia, tota narius, mostrà la dentadura de lloba, allargà la sarpa de fera, esbullà la crinera en un tremolor de triomf.

Ella.- Et mataré :

Vaig sentir el fred del pànic i desplegant totes les veles de la voluntat i tirant-li als dits grossos dels peus floretes d'irònica homenia em vaig evadir llançant-me a l'aire adormit del no-res per la finestra cúbica del mirall.

Aquell "La mataré" radiat des del subconscient de donya Ignàsia el portava jo enganxat a les espatles com un cartell de xarlatà de fira. Enganxat primer, incrustat després a la pell de l'esquena. Hi havia un hòrrid assassinat darrere de mi fet de vermelló i de blanc de roba interior. Quan em girava per veure si la pintura ingènua de la cretona havia desaparegut em trobava estirat, jo mateix, sobre la terra, llarg, fred, mort. I el mort ~~www~~ s'aixecà sense perdre el posta del signe — aritmètic. Jo, ~~temo ric~~, vaig fugir braços escampats, sense perdre mai el posat del signe + aritmètic. El mort em seguia, em perseguia de prop, acaçant-me, estalonant-me... Una brava cursa del ~~+~~ perseguint el +, del viu perseguint el mort, del ~~negatiu~~ positiu contra el negatiu.

Les cases, dins l'acer brunyit de l'hora del matí, perdien les arestes i carrers i edificis es dissolien en el líquid de la claror iniciada. Jo fugia... Els fanals em donaven el bon dia omplint-se de llum natural. La proa del meu pit obria l'aire fresc i trobant-me el mort a dues passes, aire i mort s'agafaven de les mans i s'ajudaven en la persecució. Jo girava les cantonades esperançat de fer-me escàpol. Però la ~~www~~ mort doblava els cantons a la manera de Charlot i cada moment avançava més.

Vaig provar de córrer i el — ~~ve~~córrer també. Però així com la meua velocitat augmentava jo esdevenia més prim; i quan més esprimatxat era, més veloç era el signe perseguidor. La resistència del vent m'esbullava el cabell que creixia i es tornava verd de terror. I tant em va ~~ve~~ créixer la cabellera i tan seca em se féu la carn, que jo mateix era un arbre. Plantat, endormiscat, las quedí, i la mort va recolçar-se al meu tronc per a pujar-se les mitges que li queien. I allí es transformà en eura i em cenyia de tal manera que vaig haver de canviar de còrpora per a salvar-me. I vaig ser guàrdia urbà i la mort es féu vehicle de motor a'explosió. Vaig ser

gota d'aigua i el sol m'assecava... Vaig ser núvola i el llamp buscà el meu cor... Vaig ser muntanya i l'aladre ferí la meua pell... Vaig ser ocell i la mort es tornà perdigons...

Allò que fóra jo, ~~+~~ venia el - perseguint el + .

Ella.- Has vist, tontet ?

Jo.- El què ?

Ella.- El que jo te *deia*.

Jo.- Què me *deies* tu ?

Ella.- Que a la fi em voldries.

Jo.- Jo ? Jo a tu, no 't'he conegut'!

Ella.- Ara ja sóc feliç. Has vist, tontet ? Fugies de mi, però jo t'he alcançat i t'he aconseguit. No tenies prou ales per a esquivar-me. El foc que m'ha impulsat a tu ha fet possible que jo entrara al fons de les teues entranyes. Sóc teu com la imatge dins del mirall.

Jo.- I qui eres tu que així me parles ?

Ella.- No em coneixes ? Adona't: bruna, tébia com la carn dels nostres cors... Ara sé que moriràs per mi. Per això sóc feliç, perquè ningú, ni tu, em podrà separar de les teues entranyes ferides, enceses per mi...

Jo.- Però qui eres, vaig cridar impacient.

Ella.- Vaig dir que et mataria i et mataré. Has estat la meua illusió. Et mataré !

Jo.- Dis-me, per Déu, qui eres !

Ella.- Oh, neci. Sóc el perdigó. Tu, l'ocell que fugies. Jo, una mica de càrrega de l'escopeta passional, una petita esfera, un no-res quasi...

Jo.- No, no. Tu eres donya Ignàsia. Ara ho veig clar. Tu eres el pecat.

Ella. No. No sóc el pecat, ni el perdigó, ni l'aladre, ni el llamp, ni el sol, ni el vehicle, ni l'eura, ni el vent, ni el mort, ni el signe, ni donya Ignàsia. Sóc la teua obsessió. Un maniquí d'argila. D'aquella argila que tu eres pasta i cuit. Sóc com eres. Tu esguardes l'exterior i em trobes a mi. Si esguardares cap adins trobaries el teu maniquí d'argila. M'has fabricat al teu gust, semblança teua. Sóc la teua imatge. Eres bru ?

m'has fet bruna. Eres sensual i m'has fabricat la cabellera del color de les flames. I els ulls blaus. Com la mar infinita, la teua líbido també és infinita. Has inventat els meus ulls aquosos perquè voldries anegar-te en eixa mar que et conservaria el subconscient dels deliris ...

Jo.- No digues més. No digues més ! Sigues qui vullgues, em plau que em digues ,,maniquí d'argila''. És un eufemisme agradós. Prou. Retira't. No em parlem d'açò. T'has descobert i m'has descobert despietosament. Vols que feu un pacte ? Oblidem-nos.

Ella.- Impossible. Estic dins de tu. La meua missió és matar-te i ho faré. Tu, si pots, oblida'm; pitjor per a tu. Jo, mentre, faré el meu fet.

Jo.- Bé, doncs. Fes.

Vaig obrir les ales per a volar. Quina pesantor ! Ai, blau del cel, casceta petita, molí blanc, boscatge ombriu i font de cristall pobletans ! Ai, ocellada, companya dels meus somnis ! No puc aixecar l'argila de la meua corporal. Ajuda'm, llum ! Ajuda'm, intel·ligència ! Ai, Prometeu, amb quina poca ^{traca} ~~traca~~ ~~traca~~, afaixonarés el meu cor humà !

I esclataren les roses del meu plor.

PROVA DE LA REGLA DE TRES
(Ex-libris)

Ella estava, braços nus, al balcó. Jo vaig guaitar el nas per rebre la carícia del sol de primavera i vaig trobar-me amb el vermell en to major de la seua boca carnosa i sensual. Aquells llavis mai no besats eren, encara, el meu turment. En vore'm eixir al balcó, ella estava la seua personalitat i tot el carrer sentí l'aire que ella respirava. Uns minuts més tard aparegué ell al balcó de sa casa.

Des dels nostres respectius fanals les guspines dels ulls illuminaven el carrer assolellat. I els tres ens posàrem a xiular, per tal de dissimular, les nostres idees sincronitzades.

Ell.- $\pi r^2 = \text{àrea del c\u00edrcol...} \pi r^2 \dots \pi r^2 \dots, \pi r^2 \dots$

Ella.- La molinera era blanca
en un nido de azahares;

diçen que ning\u00fan gal\u00e1n
la hab\u00eda besado...ay !
El molino nuevo est\u00e1
llorando como una madre.

Jo.- Jo no hauria de preocupar-me tant del flirt que manipula aques-
ta parella. Ni gitar-me despr\u00e9s de dinar. Quin somni he tingut! Ell, dins
de les matem\u00e0tiques, ella dins de la poesia i jo dins d'aquesta carnassa,
dins d'aquest maniqu\u00ed d'argila que encara t\u00e9 el cor roent com si f\u00f3ra al
forn del ceramista...

Ah, carnassa, carnassa, que et manifestes en somnis evadint-te a la re-
alitat del subconscient !

Carles Salvadr\u00e0

Benassal 1931

Aquesta obreta f\u00f3n publicada a Val\u00e8ncia per la NOSTRA NOVELLA en 4 de
juliol de 1931.